

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigi-
issitap inerniliineri inassuteqaataalu
- Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap
isumaliutissiissutaata eqikkarneqarnera

Martsii 2011

Imaasa allattorsimaffiat

Siulequt	3
Ilisarititsineq	4
Tunuliaquttat	6
Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut suliakkiussat	7
Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai	12
Inassuteqaatit allat	28

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaata inaarutaasup eqikkarneqarnera

Suliarinmittoq: Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik

Assilisat titartakkallu: COWI

Siulequt

Nunap iluani assartuusseriaatsit aningaasaqarnerlu imminnut atalluinnartu-usarput. Assartuusseriaaseq ingerlalluanngippat, aningaasaqarnikkut ineri-artornissamut atugassarititaasunik eqqortunik pilersitsisoqarsinnaanngilaq, killormoortuanillu aamma pisoqarsinnaanani. Taamaattumik Naalakkersuisut 2009-mi ukiakkut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq pilersippaat, taannalu assartuussinermi unammilligassanut, nunap siunissami qanit-tumi naammattoortagassaanut aaqqiissutissanik siunnersuusiornissamik suliakkerneqarpoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutini maannakkut saqqummiuppaat, tassanilu inunnik angallassinermut taamatullu nassiussanik angallassinermut ajornartorsiutit unammilligassallu qitiusut arlallit nassuiaate-qarfigineqarput. Isumaliutissiissut atuarlugu pissanganartuuvoq, aammalu misissueqqissaarnernik inassuteqaatinillu soqutiginaatilinnik arlalissuarnik imaqarluni.

Quppersakkami matumani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misis-sueqqissaarneri, inassuteqaatai inerniliinerilu eqikkarneqarput. Atuartup pilertortumik pissutsinik, Isumalioqatigiissitap misissuiffigisimasaanik paasi-saqarnissaa siunertarineqarpoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa inaarutaasoq uani nassaarineqarsinnaavoq: <http://www.transportkommissionen.gl>,

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitami ilaasortat Kalaallit Nunaanni assartuussinerup ineriartoqqinnissaanut siunnersuusiortutik sulinerminni sulil-luarsimanerat tunniusimanerallu pillugu qutsavigerusuppakka.

Jens B. Frederiksen

Ineqarnermut,
Attaveqarnermut Angal-
lannermullu Naalakker-
suisoq

Ilisarititsineq

Quppersakkami matumani, Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanner-mullu Naalackersuisoqarfimmit allanneqartumi assartuussinerup aaqqissuus-saananut tulleriarinermullu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutai atuarneqarsinnaapput. Suliassat suut inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu ingerlanneqartariaqartut, aammalu suliassat suut ingerlanneqartariaqanngitsut pillugit inassuteqaatitaqarpoq. Tamatuma saniatigut isumaliutissiissut inassuteqaatinik allanik, suliassanut atasuunngit-sunik arlalinnik imaqarpoq, taakkulu aamma quppersakkami uani eqikkarlu-git saqqummiunneqarput.

Quppersakkami aamma misissueriaatsit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigi-issitap toqqagai eqikkarneqarput, aammalu Kalaallit Nunaanni assartuussin-ermi pissutsit maannakkut atuuttut nassuiarneqarlutik. Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerani taanna aallaavigineqarpoq. Kiisalu assartuussiner-mut politikkimut, aaqqissuussaanner-mut, aningaasalersuiner-mut il.il. oqallinnerit misissuinerillu eqikkarneqartut naatsu-mik eqikkarneqarput.

Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa (<http://www.transportkommissionen.gl/>) misissueqqissaarnermi suliat annertuut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaataanut tunngavigineqartut sukumiisumik nassuiarneqarnerinik imaqarpoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap nittartagaani Isumalioqatigiissitamit saqqummersinneqartut allat aamma nassaarineqarsinnaapput, taamatullu nalunaarutinut tunuliaqutaasunut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulineranut tunngavigineqarsimasunut iserfissat nassaarineqarsinnaallutik.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap nalunaarusiai

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sisamanik nalunaarusiorpoq.

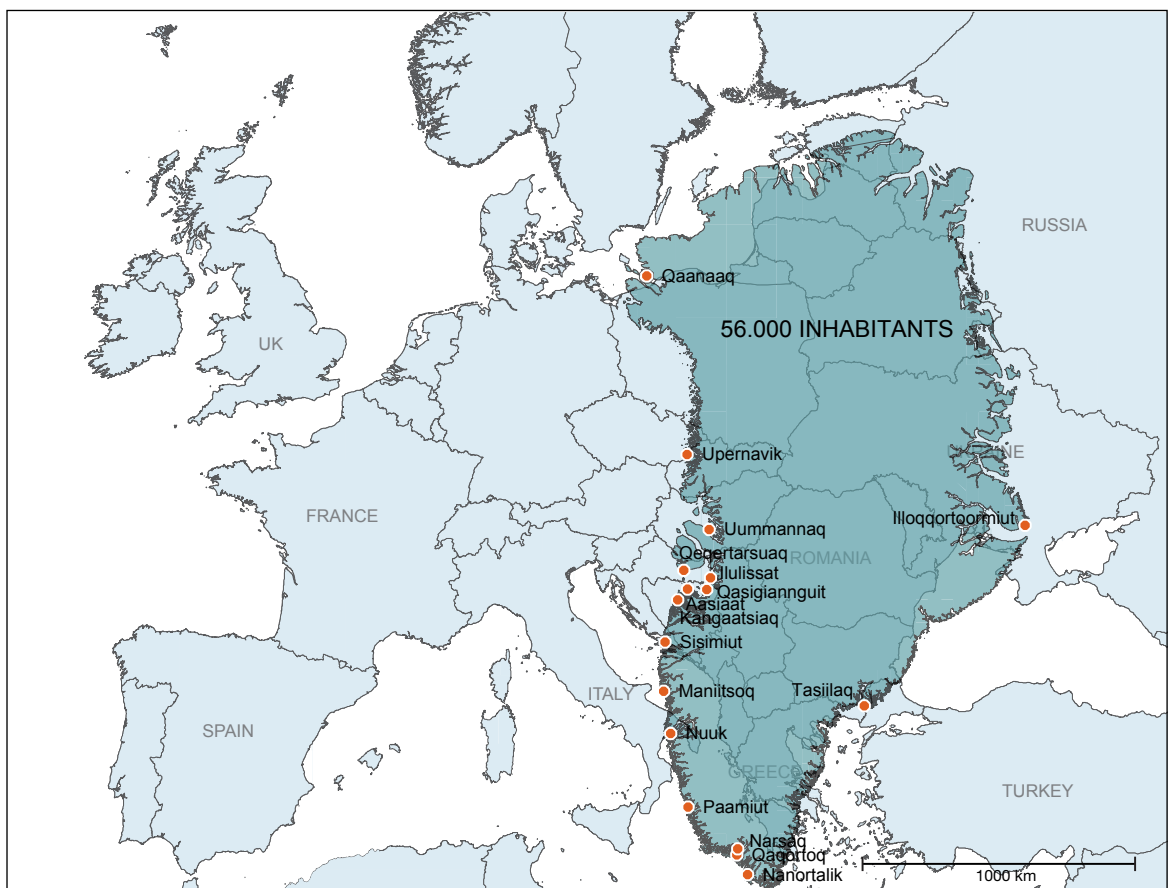
- 1) Takorluukkat allattorsimaffianni Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinerani si-naakutissat siunnerfiillu aalajangersarneqarput, aammalu Isumalioqatigiissitap misissuineranut inassuteqarneranullu tunngavigineqarluni.
- 2) Takussutissiat allattorsimaffiat assartuussinermut suliasaqarfimmut atatillugu aningaasaqarnikkut ineriartorfissatut naatsorsuutigineqartut nalinginnaasumik oqallisigineqarnerinik imaqarpoq. Takussutissiat allattorsimaffianni ilaatigut inuussutissarsiornerup, innuttaasut takornariaqarnerullu ineriartornissaattut naatsorsuutigineqartut takussutissiorlugit aalajangersarneqarput nassuiaatigineqarlutillu. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarneri takussutissiat taakku tunngavigalugit suliarineqarput.
- 3) Nassuiaatit. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aallaqqaammut piffissaliussaasup iluani apeqquutit attuumassutillit naammattumik suliarilluarnissaat angumerisinnaasimangilaa. Taamaattumik Kalaallit Nunaata Kujataani pissutsit pillugit aammalu Qaqortumiit Ilulissanut sineriak sinerlugu imaatigut angallassineq pillugu nassuiaatinik saqqummiussiniarluni aalajangerpoq.
- 4) Isumaliutissiissut inaarutaasoq, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerinik, inassuteqaataanik inerniliinerinillu tamarmiusunik imaqartoq. Isumalioqatigiissitap aalajangerpoq, misissueqqissaarnerit isumaliutersuutigineqartullu naammassineqareersut paasisaqarfiginiarlugit naqitaareersut atuarnissaat pisariaqassanngitsoq, taamaattumillu isumaliutissiissut inaarutaasoq siornatigut nalunaarusiaasarsimasut eqikkarnerinik imaqassasut Isumalioqatigiissitap aalajangerpoq.

Tunuliaquttat

Inuiaqatigiinni atugarissaartuni nutaaliaasuni usinik inunnillu assartuussineq pingaarutilittut inissisimavoq. Kalaallit Nunaanni nunami sumiiffiit isorartunerat, issittup silaannaa, innuttaasut siammasissut aammalu innuttaasut ikittukkaat pissutaallutik assartuussineq amerlanertigut ajornakusoortarpoq akisusarlunilu.

Kalaallit Nunaata siunissamut ungasissumut aningaasaqarnikkut namminiiler-nissamik siunnerfeqarnera isumalluutinik pitsaasumik atuinissamik pisariaqar-titsiviuvoq. Taamaattumik Naalakkersuisut 2009-mi oktobarimi aalajanger-put, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamik pilersitsiniarlutik, tassanilu ilaasortat assartuussinermut pissutsinullu kalaallit atugaannut immikkut ittumik ilisimasaqassasut.

Ilusiliaq Kalaallit Nunaat aamma Europa – assersuusiorneq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut suliakkiussat

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq assartuussinermi siunissami qanoq tulleriaarisooqartariaqarnersoq, taamaalillunilu inuussutissarsiutinik inuiaqatigiinnillu ineriartortitsineq tamarmiusoq qanoq tapersernejarsinnaanersoq, aammalu Kalaallit Nunaat siunissami assartuussinermik aningaasaqarnikkut imminut napatissinnaasumik qulakkeerinniffiqarsinnaanersoq pillugu siunnersuuteqarnissamut pingaarnertut suliakkernejarpoq.

Erseqqinnerusumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq:

- Unammilligassanik ineriartornissamullu periarfissanik qitiusunik misissueqqissaartussaavoq
- Suliniuteqarnermi toqqagassanik tulleriaarinissamullu periarfissanik nalunaarsuisussaavoq naliliisussaallunilu.
- Assartuussinerup aaqqissuussaananik ilusiliussassanillu aalajangersimasunik misissuisussaavoq naliliisussaallunilu.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitami suliaasaq pingaaruteqartoq aamma tassaasimavoq assartuussinermut Namminersorlutik Oqartussanik aammalu Namminersorlutik Oqartussat siunissami ungasissumi namminiilernissamut siunertaannik eqqarsaateqarfusumut takorluukkanik siunnersuusiornissaq. Tamatuma saniatigut Isumalioqatigiissitap assartuussinermi aalajangiinissamut oqartussaaffiit qanoq ilillutik agguarnejarsimanersut misissoqqissaartussaasimavaa, aammalu aningaasalersuisarnermi periaatsit assigiinngitsut avataaniillu aningaasaliisinaanermut periarfissat nassuiartusaasimallugit.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq suliaasat allattorsimaffiat naapertorlugu aalajangerpoq, assartuussinermi suliaasat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu pitsaanerusumik suliarineqarsinnaanersut, taamaassimappallu qanoq iliorluni suliarineqarsinnaanersut pingaartillugu misissueqqissaarfiginiarlugu. Isumalioqatigiissitap assartuussineq pillugu sulianut naleqquttumik piginnaaneqarfusumillu inuiaqatigiinni oqallinnissamut tunngavissiuinissani pingaartissimavaa.

Misissueqqissaarnerit inassuteqaatillu sukumiinerusinnaanerat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap eqqumaffigaa, kisiannili nunarsuarmit avatangiisitsinni tunngavissat allanngorartuarmata, immikkoortumi matumani sukumiinerusumik tunngavissioornissaq naleqqutinngilaq.

Isumalioqatigiissitap sulinerata inernerisarpiaa tassaavoq isumaliutissiissut inaarutaasoq, aalajangiisartunut, siunissami assartuussinermi sinaakkusiussasanik pilersitsinissamik aalajangiisussanut sakkussatut atornejarsinnaasoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitami ilaasortat tassaapput:

- Christen Sørensen, (siulittaasoq), Syddansk Universitet-imi professori
- Vagn Andersen, pisortaq
- Kristian Lennert, pisortaq, Inuplan A/S
- Nick Nielsen, ingeniøri
- Karl Davidsen, pisortap tullia, Kanukoka
- Susanne Larsen, siornatigut SAS-imi pisortaanerusimasoq

[Inassuteqaateqarnissamut sinaakkusiussat](#)

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaateqarnermini nammineerluni misissueqqissaarnini tunngavigai. Misissueqqissaarnerit ilisimatitsisutit paasissutissallu, nunap iluani assartuussinermi oqartussaasunit aqqis-suussaanernillu attuumassuteqartunit katersorneqartut tunngavigineqarput. Kisiannili aamma siusinnerusukkut assartuussinermi misissueqqissaarnerusar-simasuni nassuiaasiaasarsimasunilu amerlasuuni paasissutissat pissarsiarineq-artut Isumalioqatigiissitap tunngavigai.

Assartuussinermut politikkimut pingaarnermut apeqqutit pillugit misissuinerit ataqatigiissinnaanissaat eqikkarneqarsinnaanissaallu anguniarlugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap angallannermut najoqqutassianik taakkunungalut atatillugu aningaasaqarnermik naatsorsuinnermut najoqqutassianik atuisimavoq. Angallannermut najoqqutassiat ilaasunik nassiussanillu timmisartukkut imaatigullu assartuussinermut paasissutissanik imaqarput, taakkulu suliaassat Isumalioqatigiissitap misissuiffigisaasa misissorneqarnerinut tapertassat atorneqarput. Angallannermut politikkimut apeqqutit qitiusut pingaarnertit ataqatigiissumik eqqikkarlugillu misissuiffigineqarnissaat tassani siunertarineqarpoq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut akilersinnaassuseq

Suliasat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminnut akilersinnaanersut, tamatumani aningaasaqarnikkut namminiilernissamut periarfissat annertusineqartussaammata, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnermini aallaavigaa. Taamaattumik suliasat Kalaallit Nunaanni sullissisunut tamanut iluaqutissartaat akornutissartaallu oqimaalutiarlugit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissueqqissaartoqarpoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naatsorsuinerit nunap iluani kalaallit isumaat aallaavigneqarput. Tassalu nunaqavissut pissarsiassaata/annaasassaata, toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit sunniutissaat naatsorsukkanut ilanngunneqarput.

Tamatigut periaaseq ataaseq

Isumalioqatigiissitap assartuussinermut suliaq ataaseq inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminnut akilersinnaanersoq misissoqqissaaraangamiuk naliliiffigaangamiullu tamatigut periaaseq ataaseq atortarpaa. Siullermik suliasaq pineqartoq naammassineqarsinnaanngippat pissutsit qanoq issanersut nassuiaateqarfigineqartarpoq, tamatumalu kingorna suliasaq naammassineqarsinnaappat pissutsit qanoq issanersut nassuiaatigineqartarluni. Misissueqqissaarnerni naliliinernilu pisuni taakkunani akiliisarnerit ingerlanerisa assigiinngissutaat, assartuussinermi suliasap inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminnut akilersinnaaneranik naliliinermi tunngavigneqartarput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq misissueqqissaanermini siunisamut ungasissumut missiliuvoq. Amerlanertigut suliap aallartinneraniit ukiut aningaasaliiffusussat ukiunut 25-inut sivisussusilerneqartarput. Taamaattumik misissueqqissaarnerni, isumaliutersuutini, naliliinerni inerniliinernilu ilaatigut inuussutissarsiornermi inuiaqatigiinnilu ineriartornermut missiliuinerit nalinginnaasut tunngavigineqartarput.

Isumalioqatigiissitap takorluugai

Isumalioqatigiissitap takorloorpaa:

Innuttaasut assartuussinermik akikitsumik, pitsaasumik inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni akisussaassuseqartumik atuisinnaassapput.

Takorluugaq tamanna Isumalioqatigiissitap assartuussinermi inassuteqaasiasaminik nassaarniarluni sulinermini tunngavigaa. Tassalu Isumalioqatigiissitaq misissuinerinik inassuteqaatinillu aalajangiussaqaaraangami, ullumikkut pissutsit aallaavigalugit sullinneqarnerup pitsaassusissaata minnerpaaffissaanik qulakkeerinissaq anguniartarsimavaa.

Tunngaviusut

Isumalioqatigiissitaq misissueqqissaanermini aalajangerpoq, illoqarfiit nunaqarfillu ullumikkutut inissisimanagerat taamaatsiinnarlugu tunngaviginarlugu. Innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu eqiteruttuuppata soorunami sipaagassarpasuit piviusunngortinneqarsinnaagalarput. Kisianni sumiiffiit najugaqariaatsillu pillugit apeqqutit politikkimut tunngasuummata, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pissusiviusut, aammalu sumiiffinni ineriartornerup tarmarmiusup ingerlanera tunngaviginarlugit aalajangerpoq. Taamaattumik Isumalioqatigiissitaq Imarpik qulaallugu timmisartunut mitarfanni angisuuni marlunni nunaqarfiit eqqaassanngikkaanni, najugaqariaatsinut sumiiffinnillu allannguutissanik siunnersuuteqanngilaq.

Isorliunerusut sullinneqarnerisa ullumikkutut iinnarnissaat imaluunniit pitsaanerulernissaat pingartinneqarpoq. Tamanna pissutigalugu sullissinerup, soorlu umiarsuit pilersuisut tikittartut imaluunniit timmisartut angallatillu tikittartut ikilissinnerisigut, annertuumik ajorseriartinneratigut sipaagassat piviusunngortinneqarsinnaanerinit periarfissat misissuiffiginiarnagit Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq. Kisiannili sumiiffinni annertungaatsiartumik sullissiviusuni qinigassat allat, innuttaasut ilaannut sullissinermik ajorseriartit-siviusinnaasut Isumalioqatigiissitap misissuiffigai.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pingaarnertut mianersortumik naliliinerit atorpai. Taakku tunngavissanut misissuinerit ilaatinneqartunut, aammalu misissuinerit ilaatinneqartunut killiliussanut atatillugu atornerqarput. Tassalu assersuutigalugu Isumalioqatigiissitap tunngaviusumik saniatigut sunniutit pissutsillu nalorninarloqartut naatsorsuinerit ilaatinngilai, kisiannili malussajassutsimik misissuinerit aqutigalugit nassuiarniarsimallugit.

Kalaallit Nunaanni assartuussinikkut unammilligassat immikkut ittut

Kalaallit Nunaanni assartuussineq imikkut ittumik unammilligassaavoq. Tamatumunnga nunap angissusia aammalu innuttaasut 56.000-erpiat, illoqarfinnut 18-inut nunaqarfinnullu 60-it missaanniittunut agguarsimasut ikittuinnaanerit pissutaavoq. Innuttaasut siammasinnerisa kingunerisaanik mittarfinni umiarsualivinnilu, inunnik nassiussanillu assartuussinermut atornerqartuni attaveqaatinut aningaasaliisarnerit amerlasoorsuusarput.

Aamma sumiiffiit isorartooruarmiinnerisa kingunerisaanik assartuussinermut aningaasartuutit ataatsimut isigalugit qaffasipput. Assersuutigalugu maannakkorpiaq illoqarfiit 16-it umiarsu-aliveqarput, kiisalu nunaqarfiit talittarfeqarlutik aalisariutinullu ikaartarfeqarlutik. Atortut katillugit 185-it missaanniipput, tassaallutik umiarsuarnut Imapik ikaarlugu angalasartunut talittarfiit, aalisariutinut talittarfiit, nunaqarfinni ikaartarfiit, puttasut, pituttortarfiit, pituttortarfiit puttasut il.il. Aamma nunap iluani mittarfiit 59-iupput, taakkunanga 13-it timmisartunut sulusalinnut mittarfiullutik, sinnerilu qulimiguulimmik timmisartuussivigineqartarlutik.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliakkerneqarnini tunngavigalugu aalajangerpoq, misissueqqissaarnermini angallannermut attaveqaatini suliassat angisuut pingaarutillillu aallunniarlugit. Tamatuma kingunerisaanik pingaartumik Kangerlussuarmini Narsarsuarmilu Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfiit siunissaat, kiisalu Nuup umiarsualiviani unammilligassat Isumalioqatigiissitap misissuiffigai.

Isumalioqatigiissitap aamma suliassat arlallit allat, nunap iluani agguarneqarsimasut misissueqqissaarfigai. Inunnik angallassinermut tunngatillugu Kalaallit Nunaata kujataata iluani inunnik angallassineq misissuiffigineqarpoq, sineriak sinerlugu imaatigut angallassineq misissueqqissaarfigineqarpoq, Ilulissani mittarfiup tallineqarnissaa misissueqqissaarfigineqarpoq, aammalu nunap iluani mittarfinnik nutaanik sanaartornissat imaluunniit mittarfinnik pioreersunik alliliinissat arlalinnik misissueqqissaarfigineqarput. Nassiussanut tunngatillugu umiarsualivinnik alliliinissat misissueqqissaarfigineqarput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassanik aalajangersimasunik misissuinermini saniatigut aamma assartuussinermi politikkikkut suliassaqarfiit arlallit sammisimavai. Tassani assartuussinermi ajornartorsiutit akimorlugit, soorlu aaqqissuussaaneq, unammilleqatigiinneq, aningaasalersuinerlu il.il. misissuiffigineqarput.

Silaannakkut angallassineq

Silaannakkut angallassineq nunat tamat akornanni, nunap immikkoortuini aammalu illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni angallassinermi pingaaruteqartorujussuuvoq. 2009-ip naanerani silaannakkut angallannermut sanaartukkat 59-iupput:

- Mittarfiit 13-it timmisartunut sulusalinnut atortullit, taakkunanga arfinillit 2009-mi nunanut tamalaanut angallavinnut, Københavniimut imaluunniit Islandimut attaveqartut (Pituffik – Amerikamiut avanersuarmini sakkutooqarfiani mittarfik ilanngunnagu)
- Heliportit arfinillit (Kangilinnguani heliporti ilanngullugu)
- Helistoppit 40-t qulimiguullit illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni angallavinnut pituttorsimasut angallannerannut terminalinik immikkut atortoqanngitsut.

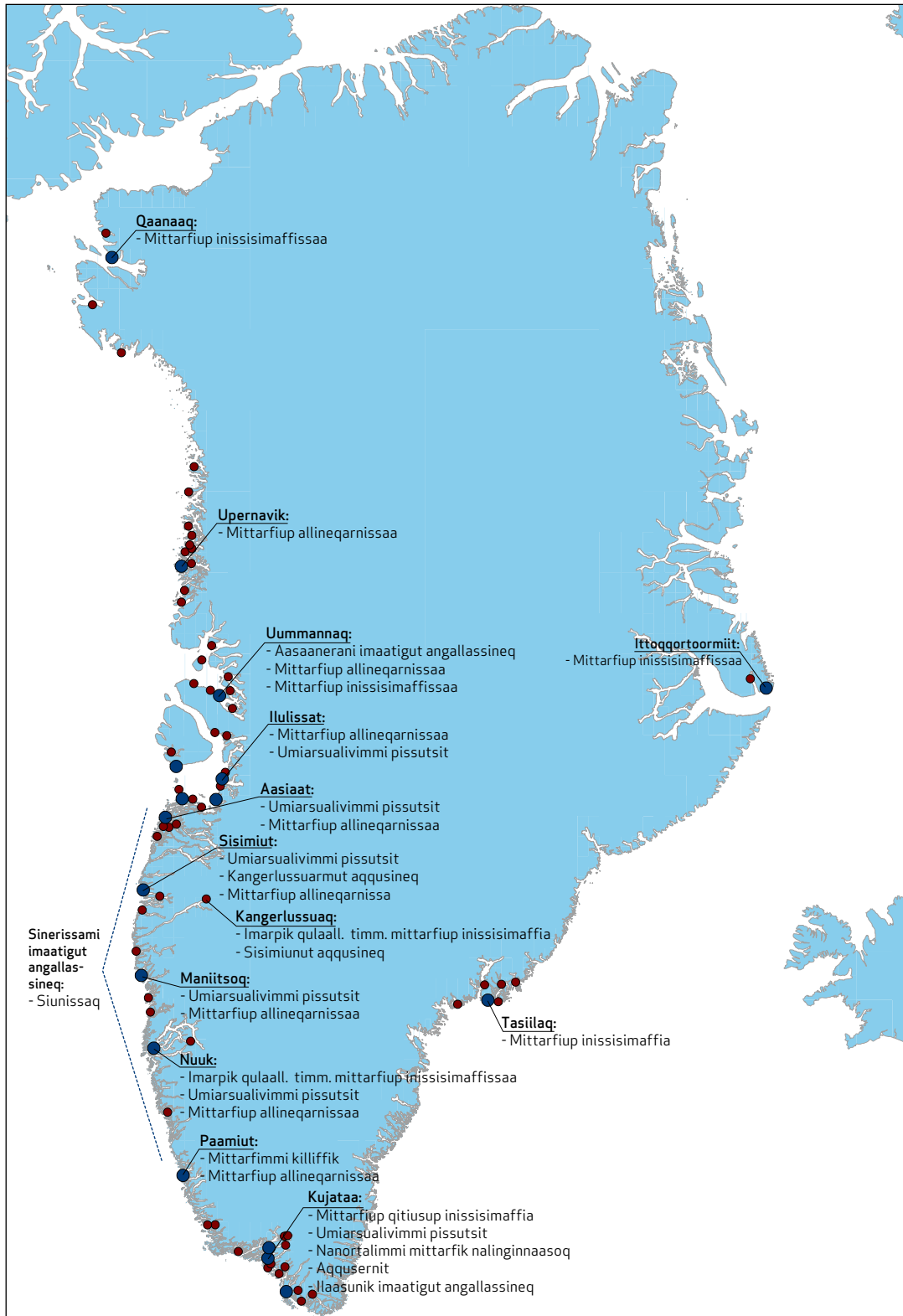
Mittarfeqarfiit (GLV) atortut taakku tamaasa pigisaraat, Kangilinnguani heliporti, Grønlands Kommando-mit (GLK) pigineqartuq aamma helistoppit pingasut Air Greenlandimit pigineqartut pinnagit.

Mittarfeqarfiit aamma timmisartoqarfinni tamani, Qasigiannuani Qeqertarsuarmilu heliportit, kiisalu Uummanni Tasiilamilu helistoppit marluk ingerlanneqarnerat isumagisaraat. Qaqortumi, Narsami aamma Nanortalimmi helistoppit pingasut Air Greenlandimit ingerlanneqarput, kiisalu Kangilinnguani heliporti Grønlands Kommando-mit isumagineqarluni. Helistoppit allat 38-it pingaartumik KNI Pilersuisumit ingerlanneqarput..

Suliassanut inassuteqaatit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassat assigiinngitsut, nuna tamakkerlugu agguarsimasut misissuiffigai. Takussutissiami suliassat misissueqqisaarfigineqartut tamarmik takussutissiorneqarput.

Matuma kinguliani suliassat assigiinngitsut aammalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera saqqummiunneqarput. Suliassat immikkoortunut pingasunut immikkoortitigaapput:

1. Suliassat ataatsimut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutaasinnaasut, aammalu suliassap ingerlateqqinneqarnissaanut inassuteqaateqarfusut;
2. Suliassat ingerlateqqitassatut unitsinneqartussatulluunniit naliliiffiqineqarsinnaalinnginnerminni misissoqqinneqartariaqartut;
3. Suliassat inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut sunniuteqarnerluttussaanertik pissutigalugu unitsinneqartussatut inassutigineqartut.

Suliassani immikkoortut taakku tamaasa immikkut takussutissiorlugit allat-torneqarput. Takussutissiat taamaallaat nassuiaatinik naatsunik aammalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaataasa eqikkarneqarnerinik imaqarput. Nassuiaatit inassuteqaatillu tamarmiusut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaani nassaarineqarsinnaapput.

Takussutissiami siullermi Isumalioqatigiissitap suliassanut inassuteqaatai allat-torneqarput.

Suliassat ataatsimut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutaasinnaasut, aammalu suliassap ingerlateqqinneqarnissaanut inassuteqaateqarfusut.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Nuup mittarfia	Nunap mittarfiata qitiusup Kangerlussuarmiit Nuummumt nuunneqarnissaa. Nuummiit/ Nuummumt ilaasut maannakkut siunissamilu ilaasartunit amerlanerpaalluinnartarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Nuummi inissiiffissat pingasut, aamma Islandimi Keflavik-ip nunamut timmisartumik angallannermut akunniffissatut pingaarnertut atorineqarnissaa misissuiffigisimavai.	Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, Kalaallit Nunaanni Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiup qitiusup Kangerlussuarmiit Nuummumt nuunneqarnissaa tunngavisaqartoq. Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerisa takutippaat, Nuummi mittarfik maannakkut inissisimaffigisamini (2200 m-inut) tallineqassappat, tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaanerpaassasoq. Isumalioqatigiissitap mittarfiup nuunneqarnissaanik inassuteqarnerani, maannakkut inissisimaffiusup timmisartut sukkasuuliat annerit missinnaanissaannut naleqqunnersoq paasiniallugu ilassutaasumik misissuinerit apeqqutaatinneqarput. Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiup Kangerlussuarmiit Nuummumt nuunneqarnissaata inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaassutsimik misissuineri, Kangerlussuup matuneqarnissaa pingaartorujussuartut tunngavigineqarpoq. Tassani qinigassaqaarnissaq pineqanngilaq. Nuussinissamut/2200 m-inut talliliinissamut tikittartut akulikissusiannik misissuinerit ilassutaasut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu ukiup ataatsip ingerlanerani naammassineqarsinnaasut utaqqineqartariaqarput. Taamaattorli timmisartuni atortunut teknologiip ineriartornera pissutigalugu 1199 m-inut talliliinissaq piaartumik aallartineqartariaqarpoq.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Qaortumi mittarfik	Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup Narsarsuarmiit Qaortumut nuunneqarnissaa. Kalaallit Nunaata kujataani ilaasartut amerlanerpaartaat Qaortumit aallaaveqarput, tassungaluunniit tikittarlutik. Mittarfimmik inissiiffissat mittarfiillu takissusissaat: 1199 m aamma 1799 m, assigiinngit-sut misissuiffigineqarput.	Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarneri Qaortumi nutaamik mittarfiliornissaq, tamatumalu peqatigisaanik Narsarsuarmi mittarfiup matuneqarnissaa imminut akilersinnaanerannik tikkuussipput. Mit-tarfik nutaaq taamaallaat 1199 m-inik takissuseqaruni imminut akilersinnaavoq, kisiannili allileeqqissinnaaneq siunissamut qulakkeerniarlugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq, 1799 m-inut tallineqarfi-gisinnaasaanut inissinneqassasoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiis-sitamit erseqqissarneqarpoq, Narsarsuarmi mittarfiup pigiinneqarnissaa, tamatu-malu peqatigisaanik Qaortumi mittarfil-iornissaq inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu akisoorujussuussa-soq, taamaattumillu periarfissaq taanna piviusorsiorlutut Isumalioqatigiissitamit isumaqarfigineqanngilaq.
Nummi umiarsualivik containerersor-fiusoq	Suliassami Nummi Qeqertani umiarsualivik containerersor-fiusoq, 320 m-imik talittarfilik aammalu 40.000 m ² -mik nunatalik pineqarpoq. Maannakkut talittarfiusumi pisinnaasat amigarput, nas-siussallu amerliartuinnarnis-saat naatsorsuutigineqarmat, maannakkut umiarsualiviusoq allineqanngikkuni ator-neqarnerani naammassisinnaasat ajorsiaruinnassapput.	Nummi talittarfik inuiaqatigiit anin-gaasaqarnerat eqqarsaatigalugu annertu-umik sinneqartoofiusarpoq. Umiarsualiviup allineqarnissaanik Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq, misissuinerit taamatut inerniliinerup isummat naliliinerillu qitiusut allanngorangaatsiartut tunngavigineq-arnerini isumannaatsuunerinut tikkuussim-mata.
Kalaallit Nu-naata kujataata iluani inunnik angallassineq	Isumalioqatigiissitap is-umaa malillugu mittarfik Narsarsuarmiit Qaortumut nuunneqassappat, sumiiffiup iluani inunnik angallassinissap pisariaqartinneqarnera annikil-lissaaq. Suliassami piffissap sikorsuaqanngiffiusup/imaata sikuunngiffiani qulimiguulinnut taarsiullugu assartuussin-ermi angallatinik atuinissaq pineqarpoq. Qulimiguulinnut anin-gaasartuutit ikilinnerisigut aningaasartuutit tamarmiusut ikilisinneqarnissaat siuner-tarinqarpoq. Tamatuma sa-niatigut suliassaq aallartartut amerlinerinik nassataqassaaq.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiis-sitap naliliivoq, Kalaallit Nunaata kujataani piffissami sikorsuaqanngiffiusumi /imaata sikuunngiffiani angallatit minnerit atorlugit sullissinissaq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluaqutissartaqartoq, tassalu ukioq kaajallallugu qulimiguulinnik atuinermik tunngaveqarluni sullissinissamut taar-siullugu. Kisiannili assartuusseriaaseq ataasiinnaq ator-neqassaaq, taamaattumillu piffissami angallatinik atuiiffiusumi qulim-iguullit unittassapput. Isumalioqatigiissitap naliliivoq, angallatit minnerit aningaasat ikinnerusut atorlugit angallasseriaatsimik eqaannerusumik, akulikinnerusunik tikiffiusartumik pilersit-sisoqassasoq.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusinikkut aamma angal-lat ikaartaat ataqatigiissil-lugit at-taveqarneq	Narsap aamma Qaqortup akornanni aqqusineq/angal-lat ikaartaat ataqatigiissillugit toqqaannartumik atassusi-inikkut Qaqortumi mittarfiup nutaap imminut akilersin-naalernissaanut periarfissanik ammaasoqassaaq. Sulias-sami mittarfimmu qanittumut talittarfiliornissaaq, aam-malu mittarfiup talittarfiullu akornanni aqquserniornissaaq siunnerfigineqarpoq. Sulias-sami qulimiguulinnik assartu-isarnerit ikilisinneqarnissaaq aammalu illoqarfiit imminnut atasunnngortinne-qarnissaaq siunertarineqarpoq.	Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, mittarfik aqqusaarlugu Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusinermik/ikaar-taammik ataatsimoortumik pilersitsinissaaq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasoq Isumalioqatigiissitap naatsorsugaasa takutippaat. Attaveqaatip taassuma pilersinneqarnissaa Isumalioqatigiissitap inassutigaa, aammalu attaviliin-ermi angallatit minnerit atorineqarnissaaq inassutigalugu.
Ilulissani mit-tarfik takineru-soq	Suliassami angallannikkut pissutsit pitsaanerulersin-neqarnissaaq aammalu timmisartunik annerusumik atuisinnaalernissaaq angu-niarlugu Ilulissani mittarfiup allineqarnissaa pineqarpoq. Tamatumani nassiussanik inunnillu assartuussinerup pitsaanerusumik anin-gaasaqarnermullu ilu-aqutaasumik ingerlanneqaler-nissaa qulakkeerneqassaaq. Ilulissat mittarfiata tal-lineqarnissaanut periarfissat marluk misissuiffineqarput: Mittarfiup maannakkut 845 m-inik takissusillip 1199 m-imut tallineqar-nissaa aamma 1799 m-inut talline-qarnissaa.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigaa, Ilulissani mittarfik tallineqas-sasoq. Isumalioqatigiissitap misissuinerata takutippaa, mittarfik 1199 m-inut tal-lineqarpat tamanna inuiaqatigiit anin-gaasaqarneranni sinneqartoorfiussasoq. Taamatulli inermillineq takornariaqarnermut naatsorsuutigisanut malussajatorujussu-uvooq. Kisianni teknologiip ineriartornerata kingunerisaanik ukiut tallimaniit arfineq pingasut iluanni mittarfik pinngitsoorani minnerpaamik 1050 m-inut tallineqartari-aqarpoq.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Nanortalimmi Paamiunilu mittarfiit nalinginnaasut	Suliassami Nanortalimmi mit-tarfimmik nalinginnaasumik sananissaq tamatumalu peqatigisaanik Paamiuni mittarfiup atorneqarneranik appartitsinissaq pineqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik Qaqortumi mittarfiup nutaap peqatigisaanik Kalaallit Nunaata kujataanut/kujataaniit sineriak sinerlugu timmisartut sarpillit mikisut atorlugit timmisartu-ussinissamut tunngavissaqartoqalissaaq.	Isumalioqatigiissitap misissueqqis-saarnerisa takutippaat, Nanortalimmi nalinginnaasumik mittarfilliorneq, aammalu timmisartut mikisut atorlugit Nanortalip Nuullu akornanni Qaqortoq aamma Paamiut aqqusaarlugit angallavimmi timmisartu-ussineq ataatsimut isigalugit inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu anertuumik iluanaaruteqartoqarsinnaasooq. Taamaallaalli tamatuma peqatigisaanik Paamiuni mittarfiup atorneqarnerata mitta-rfimmuut nalinginnaasumut annikillineqarnerani inernililneq atorsinnaavoq. Atuin-ermik appaasoqanngippat Nanortalimmi mittarfiup nutaap sananeqarnissaa imminut akilersinnaanngilaq (tak. Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissaq kisiat eqqarsaatigalugu).
Tasiilami mit-tarfik	Ammassalimmi eqqaanilu sullissineq ullumikkut Kulusummi mittarfik aqputigalugu ingerlanneqarpoq. Suliassami mittarfiup Tasiilamut nuunneqar-nissaa pineqarpoq, tassani inuit amerlanerpaar-taat najugaqarmata. Sumiif-fimmi qulimiguulik atorlugu assartuussinissamik pis-ariaqartitsinerup annikillisin-neqarnissaa siunertarineq-arpoq. Aamma suliassami sumiiffimmut takornarianut pissutsit pitsanngortinneqar-tussaapput.	Kulusummi mittarfimmuut taarsiul-lugu Tasiilami nutaamik mittarfiliornissaq Isumalioqatigiissitap misissugai malil-lugit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annertuumik sinneqartoofiusussaavoq. Tamatumunnga pingaartumik qulimiguulik atorlugu sumiiffiup iluani assartuussinermi anguneqarsinnaasunut saniliullugu amer-lasuunik sipaagaqarsinnaaneq pissutaavoq. Tamatuma saniatigut suliassaq sumiif-fimmut takornariartartunut annertuumik iluaqutissartaqarpoq. Tamanna tunngavigalugu Isumalioqatigiis-sitap inassuteqarpoq, Kulusummi mit-tarfik Tasiilamut nuunneqassasooq. Kiisalu Isumalioqatigiissitap erseqqissaatigaa, nuussinissaq Tunumi inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermik nukittortitsinnaasooq.
Ittoqqor-toormiini mittarfik	Ittoqqortoormiini eqqaanilu sullissineq ullumikkut Nerlerit Inaanni mittarfik aqputigalugu ingerlanneqarpoq. Suliassami mittarfiup Ittoqqortoormiinuut nuunneqarnissaa pineqarpoq, tassani inuit amerlanerpaar-taat najugaqarmata. Sumiif-fimmi qulimiguulik atorlugu assartuussinissamik pis-ariaqartitsinerup annikillisin-neqarnissaa siunertarineq-arpoq.	Nerlerit Inaanni mittarfimmuut taarsiullugu Ittoqqortoormiini nutaamik mittarfiliornissaq Isumalioqatigiissitap misissugai malillugit inuiaqatigiit aningaasaqarner-anni annertuumik sinneqartoofiusasooq. Tamatumunnga pingaartumik sumiiffimmi qulimiguullip atorneqarunnaarsinnaanissaa pissutaavoq. Nuussinermi takornarianik assartuussin-ermut pissutsit pitsanngortinneqassapput, taamaattumillu aamma sumiiffimmi takor-nariaqarnerup ineriartortinneqarnissaanut periarfissaqartitsilluarluni. Taamaattumik mittarfik Nerlerit Inaanniit Ittoqqortoormi-inut nuunneqassasooq Isumalioqa-tigiissitap inassutigaa.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Qaarsut aamma Uummanap akornanni aqqusinnikkut aamma angallat ikaartaat ataqatigiissilugit at-taveqarneq	Qaarsuni mittarfik illoqarfimmut Uummannamut mittarfittut isaariaavoq, naak mittarfik Nuussuup qeqertaasartaani nunaqarfiup Qaarsut eqqaanni, Uummannamiit kimmut 20 km-it missaannik ungasissuseqartumi inis-sisimagaluatoq. Suliassami aasaanerani qulimiguulimmik angallassinermut taarsiullugu Qaarsut aamma Uummanap akornanni angallatinik atuinissaq, aammalu Qaarsuni talittarfeqarnermi pissutsit pitsanngortinneqarnissaat pineqarpoq, taakkunungalu aqqusinniorneq ilaavoq.	Isumalioqatigiissitap naatsorsugaasa takutippaat, aasaanerani, tassalu juunimiit septembarimut qaammatini sisamani Qaarsut Uummannallu akornanni angallassinermut angallatit mikisut iluaqutaasumik atornerqarsinnaasut. Isumalioqatigiissitap naliliivoq, sullissisut ingerlatsinermut aningaasartuutitut sipaagassaat talittarfeqarnermik pitsannguissamut aningaasaliissutissanit amerlanerulluinnartut. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq, aasaanerani ilaasunik angallassinermut qulimiguullit atornerqarnerat taarserlugu angallassisoqassasoq.
Qaanaami mittarfiup matuneqarnissaa	Suliassami Qaanaami mittarfiup matuneqarnissaa pineqarpoq. Tassunga taarsiullugu sumiiffiup sullinneqarnera Pituffimmi mittarfik aqputigalugu ingerlanneqassaaq. Taamaalilluni angallasseriaaseq mittarfiup 1. september 2001-imi ammarneqarnissaa tikillugu atornerqarsimasooq eqquteqqinneqassaaq. Qaanaami mittarfik matuneqassaaq, aammalu heliportitoqqamit ammaqqinneqartusamit taarserneqassalluni. Siunissami Qaanaami mittarfik timmisartunut nunaannarmut mittartunut atornerqarsinnaasaaq.	Isumalioqatigiissitap naatsorsugaasa takutippaat, Qaanaami mittarfiup ammatiinnarneqarnissaa imminut akilersinnaanngitsoq. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq, mittarfik piaarnerpaamik matuneqassasoq, taamaalilluni inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annertuumik sinneqartoortoqassaaq. Sumiiffimmut ilaasut tamatumunnga taarsiullugu Pituffik aqputigalugu sullinneqalissapput. Tamatuma kingunerisaanik Pituffimmi/ Thule Air Base-mi mittarfiup timmisartut/ qulimiguullit akornanni taarsiinissamut atornerqalersinnaanerani kinguneqartussamik amerikamiunut isumaqatigiissusiornissaq pilertortumik inissinneqartariaqarpoq. Isumaqatigiissusiassami maleruagassat, 2001-imi Qaanaap ammarnissaata tungaanut atuussimasut atuutsinneqaleqqinnissaat tunngavigneqartariaqarpoq.

Misissueqqissaarnernik, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulineranut piffissaliussap iluani paasissutissanik tunngaviusussanik pisariaqartunik pissarsisoqarsinnaannginnera pissutigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naammassisinnaanngisaanik imaluunniit inaarsinnaanngisaannik peqarpoq. Kiisalu apeqqutinik, suliassaqarfinni allani misissuinerneq aallartit-isoqarsimanera imaluunniit pilersaaruteqartoqarnera pissutigalugit Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap misissuisinnaasimannngilaq.

Takussutissiami tullermi suliassat, misissuinerneq ingerlatsinissamut pisariaqartunik paasissutissanut tunngaviusunik amigaateqarneq, imaluunniit misissuinerit taakku suliassaqarfinni allani suliarineqarnerat pissutigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliiffigisinnaanngisai takutinneqarput.

*Suliassat ingerlateqqitassatut unitsinneqartussatulluunniit naliliiffiqineqarsinnaalinnegin-
nerminni misissoqjissarneqartariaqartut*

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Sisimiuni Umiarsualiviup allineqarnissaa	Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaani aalisari- utinut talittarfiup nuna- taatalu containerersorfiu- sup il.il. allineqarnissaat pineqarput. Umiarsualivik pisinnaasa- tigut ajornartorsiorfiuvoq, ilaatigut aalisariutit taliffis- saat amigaatigineqarmata, ilaatigullu umiarsualivik umiarsuarnik container- ersortunik aalisariutinillu ataatsikkut taliffiqineqar- tussaattillugu ajornartor- siortoqartarmat.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, Sisimiuni umiarsualiviit al- lineqarnerani inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaaruteqarsinnaanermut takussutissat arlaqartut, pingaartumik aalisariutinut/suliffis- suarnut talittarfik eqqarsaatigalugu. Iluaanaarutissatulli tikkuarneqartut ersaris- sumik uppersarneqanngillat, aammalu Isumalioqatigiissitap Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnissaa naliliiffiqiniarlugu atorlut pin- gaarnersaat uppersarnartissinnaasimanagit. Taamaattumik sapinngisamik piaarnerpaamik ataatsimiititaliamik sulinasuartussamik, umiarsualiviup allineqarnerani iluaanaarutis- sanik naliliisinnaasumik pilersitsisoqarnissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigaa.
Umiarsualiviit allat	Kitaata sineriaani umiarsu- aliviit arlallit allineqarnis- saat siunnersuutigineqar- poq. Tamatumani Ilulissani umiarsualivik aamma Aasianni Maniitsumilu umiarsualiviit pineqarput.	Suliassat umiarsualivinni pissutsinik pit- sannguisussatut siunnersuutigineqartut taamaallaat pingaarnersiorlugit saqqummiun- neqarput. Suliassaasinnaasunut sanaartorner- mut missingersuusiavinnik soqartoqanngilaq. Taamaattumik, suleqatigiissitamik, soorlu Ilulissani umiarsualivinnik alliliinermi ilu- anaarutissanik naliliisussamik pilersitsisoqar- nissaa Isumalioqatigiissitap inassutigaa. Aasianni uuliasiorluni misissuineri ingerlatat pissutigalugit umiarsualivimmik alliliinissap piffissap qanittup iluani pisariaqalersinnaanera najugaqartunit neriuutigineqarpoq. Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu Aasianni umiarsualivimmik alliliinissaq kitaani sineriak tamaat sinerlugu uuliasiorluni misissuineri ingerlatassa- nut atasutut isigineqassaaq. Taamaattumik Aasianni umiarsualivimmik alliliisoqassappat, Namminersorlutik Oqartussat/uuliasiofiutileqa- tigiiffiit siunissami misissuinissamut piler- saarutaannut ataqatigiissinneqartariaqarput, tamatumunngalu atatillugu umiarsualivimmik alliliisinnaanerup aningaasalersorneqarnissaa aamma paasineqartariaqarluni. Maniitsumi umiarsualivimmik alliliinissaq maannakkorpiaq Alcoa-mi suliamut atatillugu Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit misissuiffiqineq- arpoq. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, Maniit- sumi umiarsualivimmi suliassanik naliliinarani, suliassap tamatuma Naalakkersuisoqarfimmit isumagineqarnissaa naleqqunnerpaammat.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Uummannap qeqertaani mittarfik nutaaq	Qaarsuni mittarfik silaanakkut angallassinermi illoqarfimmut Uummannamut isaariaavoq, naak mittarfik Nuussuup qeqertaasartaani nunaqarfiup Qaarsut eqqaanni, Uummannamiit kimmut 20 km-it misaannik ungasissuseqartumi inissisimagaluatoq. Suliassami Nuussuup Qeqertaasartaani Qaarsuni mittarfimmut taartissamik Uummannap qeqertaani mittarfiliornissaq pineqarpoq.	Siusinnerusukkut misissuinerit takutippaat, Uummannap qeqertaani mittarfiliornissaq teknikki eqqarsaatigalugu ajornakusoortorujussuusoq akisoorujussuullunilu. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit erseqqissaatigineqarpoq, Uummannap qeqertaani mittarfiliornissamut periarfissat nutaamik misisorneqartariaqartut, taakkunanilu mittarfinnut aalajangersakkat atuuttut maannakkullu Uummannap qeqertaani pissutsit atuuttut aalavigineqassasut.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq aamma suliassanik arlalinnik, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminnut akilersinnaanngitsutut paasineqartunik, taamaattumillu suliarineqartussatut Isumalioqatigiissitap inassutigisinnaanngisaanik suliaqarsimavoq. Takussutissiami kingullermi suliassat unitsinneqartussatut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaateqarfigisai takutinneqarput.

Suliassat inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut sunniuteqarnerluttusaaanertik pissutigalugu unitsinneqartussatut inassutigineqartut

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Kangerlussuup aamma Sisimiut akornanni aqqusineq nutaaq	Kangerlussuup Sisimiullu akornanni angallannermi ullumikkut pingaartumik timmisartuq tulliatullu umiarsuaq atorineqarput. Suliassami Sisimiut aamma Kangerlussuup akornanni aqqusinniornissaq pineqarpoq. Aqqusineq 170 km-it misaannik takissuseqassaaq, ujaraaqqanik qalligaassalluni, aqqusinerlu panertillugu isikivigitsillugulu piffissaq biilerfiusussaqaq nalunaaquttap akunnerisa pingasut missaannik sivilussuseqassaaq. Tassani sukkasuseq agguaqatigiissillugu nalunaaquttap akunneranut 60 km-iussaaq. Aqqusinniornikkut Kangerlussuup mittarfiata tikinneqarsinnaanerata pitsaanerulernissaa siunertarineqarpoq.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu Sisimiuni mittarfik piginnarneqaraluarpat atorunnaaraluarpaluunniit, Kangerlussuup Sisimiullu akornanni ujaraaqqamik qallikkamik aqqusinniornissaq piviusorpalaanngilaq. Taamatut naliliinermi Kangerlussuarmi mittarfiup ullumikkut atorneqaannarnissaa tunngavigineqarpoq, kisiannili Kangerlussuarmi mittarfik matuneqasappat inerniliinerup inassuteqaatillu kimigat sakkortuneruliinnartussaavoq

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Kalaallit Nunaata kujataani aqqusernit nutaat	Illoqarfiit Narsaq, Narsarsuaq aamma Qaqortoq imminnut qanittunnguullutik inissisimapput. Suliassami Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfiit akornanni angalaviit "aalajangersimasut" pingasut pillugit siunnersuutit assigiinngitsut pineqarput. Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup Narsarsuarmi-iginnarnissaa siunnerfigalugu Qaqortup aamma Narsap Narsarsuarmut atalersinneqarnissaat siunertarineqarpoq.	Isumalioqatigiissitap naatsorsugaani takutinneqarpoq, Kalaallit Nunaata kujataani attaveqaatit aalajangersimasut taakku sananeqarnissaat inuiaqatigiit aningaasaqarn-erat eqqarsaatigalugu immi akilersinnaanngitsoq, aammalu aaqqiissutissat taamaattut mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnissaanut sanilliullugu sumilluunniit imminnut akilersinnaanngitsut. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliivoq, Narsarsuarmi mittarfiup Narsaq aqqusaarlugu Qaqortumut aqqusinniornissaq pivusorsiunngitsoq. Tamanna aqqutissatut periarfissanut misissuiffiq-ineqartunut pingasuusunut tamanut atuuppoq.
Nanortalimmi mittarfik nalinginnaasoq (taanna kisiat isigalugu)	Suliassami Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissaq pineqarpoq. Mittarfili-iornermi Nanortalip aamma Qaqortup akornanni qulimiguulik atorlugu sullissineq timmisartoq minneq atorlugu sullis- sinnermik taarserneqarsin- naalissaaq. Nanortalimmi mittarfiliorerup immi akilersinnaassusiata misissornerani mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarsinnaanissaa tunngavigineqarpoq.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliivoq, Nanortalimmi mittarfiliornissaq kisiat isigalugu tunngavigineqarnissaa immi akilersinnaanngitsoq. Qulimiguulimmik angallassinermut sipaagaqarnermi iluaqutis- sat aningaasaliinissamut aningaasartuutis- sanut illuatungiliutissallugit naammanngillat. Malugalugu, Nanortalimmi mittarfimmik sananissaq Nanortalimmiit Qaqortoq aamma Paamiut aqqusaarlugit Nuummumut angallavim- mut (tak. Nanortalimmi aamma Paamiuni mittarfiit nalinginnaasut) annertunerusumik atatinneqarnerani inerniliinerit inassuteqaatillu assigiinngimmata.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Sineriak sinerlugu imaatigut angallassineq	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap piler-sinneqarnerata kingorna, Naalakkersuisut Isumalioqatigiissitaa qinnuigaat, sineriak sinerlugu ilaasunik imaatigut angallassineq Arctic Umiq Line-mit (AUL) isumagineqartoq immikkut ittumik misissuiffigeqqullugu. AUL-ip aningaasaqarnikkut najumasimanartorsionera tamatumunnga tunngavigneqarpoq. Misissuinermi sineriak sinerlugu ilaasunik imaatigut angallassinerup matuneqarsinnaanerata kingunerisassai misissorneqartussaapput.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissueqqissaarnerisa takutippaat, sineriak sinerlugu ilaasunik imaatigut angallassineq unitsinneqarpat, tamatumunngalu taarsiullugu ilaasartut timmisartornissamut/qulimiguulimmut ilaanissamut kajumissaarneqarpata ingerlatsinermi aningaasaqarnikkut anner-tuunik sipaagaqartoqarsinnaasoq. Tassalu assartuusseriaatsit marluk ingerlaannarnissaat amerlasuunik aningaasartuuteqarnerunermik kinguneqarput. Tamanna tunngavigalugu Isumalioqatigiissitaa naliliivoq, ingerlatsinermi aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu Namminersorlutik Oqartus-sat sineriak sinerlugu ilaasunik imaatigut angallassinerup tapersiisarnertik piaartumik unitsittariaqaraat. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pissutsit arlallit, naatsorsuinerup ilaatinneqanngitsut (isumaginnikkut sunniutissat, kulturip oqaluttuarisaaneranut sunniutissat il.il) erseqqissaatigai, aammalu sunniutissat nalilerneqanngitsut assigiinngitsut sineriak sinerlugu imaatigut angallassinerup ingerlatiinnarneqarnerani ukiumut aningaasartuutaanerupartunut illuatungiliussinnaanersut naggataagut politikikkut aalajangigassaasoq tikkuarlugu.
Mittarfiit ujaraaqqamik qallikkat pioreersut asfaltinik qallerlugit piorsaaneq	Qaanaami, Qaarsuni, Kulusummi aamma Nerlerit Inaanni mittarfiit ullumikkut ujaraaqqamik qalligaapput. Suliassami mittarfiit asfaltinik qallerneqarnissaat pineqarpoq, tassanilu pingaartumik timmisartut amerlanerusut annerusullu tikissinnaanissaat, immaqalu tikittartut akulikissusiisa pitsaangortinneqarnissaat siunertarineqarpoq. Kiisalu asfaltinik qalliinikkut timmisartut sarpiisa ilaatigut ujaqqamik eqqorneqartarunnaassapput.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaa naliliivoq, mittarfiit pioreersut asfaltinik qallerneqarnissaat suliassaasoq teknikkikkut pisariusoq, akisoorujussuaq aammalu nunap qeruaannartup sunniuteqartarnera pissutigalugu mittarfiup naqqamik tamarmiusumik taarsiiffiusariaqartoq. Siunissami timmisartunut teknologii eqqarsaatigalugu mittarfinni ujaraaqqamik qallikkani ajornartorsuutinnik immikkut ittunik atuuttusaqanngilaq. Taamaammat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaa naliliivoq, mittarfiit qalliutaasa allanngortinneqarnissaanut annertuunik tunngavissaqartoqanngitsooq. Tamatuma saniatigut Isumalioqatigiissitap inassutigaa, mittarfinnit taakkunanga arlallit atorunnaarsinneqassasut, tak. matuma siuliani inassuteqaatit.

Suliassaq	Nassuiaat	Inassuteqaat
Kalaallit Nunaata kujataani umiarsualivik nutaaq	Suliassami Kalaallit Nunaata kujataani (Narsami, Nanortalimmi imaluunniit Qaqortumi) umiarsualivik nutaaq annerusorlu pineqarpoq. Umiarsuit annerusut 1200 TEU-t tikillugit angissusillit, RAL-ip pisarisallugit aammalu Imapik ikaarlugi angallannermut atussallugit kissaatigisaasa sullinneqarsinnaalernissaat siunertarineqarpoq. Umiarsualiviit arlaanni pisinnaasat annertusinerisigut umiarsuarmik annertunerusumik pisinerup kingorna umiarsuit Imapik ikaarlugi angalasartut taakku Kalaallit Nunaata kujataani umiarsualivimmut tikissinnaalissapput.	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Qaqortumi (imaluunniit Kalaallit Nunaata kujataani sumiiffinni allani) umiarsuarnut Imapik ikaarlugi angalasartunut umiarsualivimmik nutaamik sananissaq inassutigisinnaangilaa. Qaqortumi umiarsualiviup allineqarneratigut iluanaaruteqartoqarsinnaagaluartoq, iluanaarutissat inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaassutsip qulakkeerneqarinnisaanut naammangillat. Killavaat Alannguanni nunami aatsitassanik qaqutigooortunik piiaanissaq aalajangiunneqasappat, tamatumunnga atatillugu umiarsualiviliortoqarnissaa, immaqalu aamma Qaqortumut aqqusinniortoqarnissaa ilimagineqarsinnaavoq. Tassalu Qaqortumut nassiussanik pilersuinnermut nalinginnaasumut, RAL-imit isumagineqartumut atatillugu umiarsualiviup taassuma atorineqarnissaa periarfissaqarsinnaavoq. Taamaattumik Killavaat Alannguanni aatsitassarsiorfiliortoqassanersoq paasisaqarfigineqarpat, Kalaallit Nunaata kujataani umiarsuarnut Imapik ikaarlugi angalasartunut talittarfiliorsinnaanermut apeqquut qaqeqqineqassasoq, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigaa.

Suliassanik pingaarnersuineq

Pingaarteqarluinnartut suliassat imminnut akilersinnaassusertik, suliassaqarfup iluani ernianut, aningaasaliissutit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni ukiumut iluanaarutaasunut takussutissaasunut uuttorlugit pingaarnersiorneqartariaqarnerat Isumalioqatigiissitap isummernermini tunngavigaa. Suliassat imminnut akilersinnaasut tamarmik ataatsikkut aallartinneqarsinnaangillat, aammalu suliassat imminnut akilersinnaanerpaalluunniit kisimik piviusunnagortinneqaraluarpata, tamanna aningaasaqarnermi pisinnaasanut annertuumik artukkiisnaavoq, taamaalillunilu aningaasaqarnermut politikimut annertoorsuarnik piumasaqaateqarfiulersinnaalluni.

Suliassat pingaarutillit pingasut

Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu, Nuummi umiarsualivimmik containerersorfusumik nutaamik sananissaq aammalu mittarfup Narsarsuarmiit nuunneqarnissaa suliassaapput ima imminnut akilersinnaalluartigisut paasisaqarfusimatigisullu, allaat ingerlaannarluni pilersinneqarnissaat ingerlateqqinneqarsinnaalluni. Kisiannili nunami mittarfup qitusup Kangerlussuarmiit Nuummut nuunneqarnissaa imminut akilersinnaasoq naatsorsuinerit takutikkaluaaraat, inaarutaasumik aalajangiinnginnermi silaannaap aalaruluttarneranik misissuinerit il.il. inernerisa piareernissaat utaqqineqassasoq Isumalioqatigiissitap inassutigaa. Taakku ukiup ataatsip iluani piareerneqarsinnaassapput.

Suliassat allat

Isumalioqatigiissitap inassutigaa, suliassat mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarsinnaaneranut atassuteqartut (Narsap aamma Qaqortup akornanni aqqusinikkut/angallat ikaartaat atorlugu attaviliineq aamma Kalaallit Nunaata kujataata iluani ilaasunik angallassineq) imminnut akilersinnaasut pilersinneqassasut, taamaalillutillu kingusinnerpaamik Qaqortumi mittarflias-saasinnaasup nutaap atulerneranut peqatigitillugu atorneqalissasut.

Qaarsut aamma Uummannap akornanni ataqatigiissumik aqqusinikkut/angallat ikaartaat atorlugu attaviliineq ima immiut akilersinnaatigaat, allaat Isumalioqatigiissitap isumaqarluni suliassaq piaarnerpaamik naammassineq-artariaqartoq. Tamanna aamma Qaanaap Mittarfianut atuuppoq. Taanna amerikamiunut isumaqatigiissusiassap isumaqatiginninniutigineqarnerata inissinneqarnerani, taamaalillunilu Pituffimmi/Thule Air Base-mi mittarfik timmisartup/qulimiguullip akornanni taarsiinissamut atorneqarsinnaalerpap erngeluni matuneqartariaqartoq.

Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissaq aammalu Paamiuni mittarfiup atorneqarneranik appaanissaq, timmisartullu minnerit atorlugit sullissinissaq suliassatut immiut akilersinnaalluortoq. Taamaattumik suliassap taassuma salliutinneqarnera qaffasissumut inissinneqartariaqartoq.

Mittarfinni suliassat allat, tassalu Ilulissani mittarfiup 1199 m-inut tallineqarnissaa, mittarfiup Kulusummiit Tasiilamut nuunneqarnissaa aamma mittarfiup Nerlerit Inaanniit Ittoqqortoormiunut nuunneqarnissaa tamarmik inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminnut akilersinnaapput, assigiimmik iluanaarutissartaqarlutik. Kisiannili suliassat taakku suliassanut imminnut akilersinnaasunut allanut sanilliullutik suliassaqarfiit iluanni imminnut akilersinnaassusiat annikinneruvoq.

Umiarsuit angallannerat

Inuiaqatigiinni illoqarfiit nunaqarfiillu sinerissami inissisimaffigisaanni umiarsuit atorlugit angallassinerit annertuumik pingaaruteqarnerat pissusissamisoorpoq. Nunap immikkoortuini aammalu najukkap iluani illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni piffissami imaatigut angallaffiusinnaasumi umiarsuit angallannerat ilaasunik nassiussanillu angallassinerimut pingaaruteqartorujussuuvoq, aammalu nunap iluanut nunallu avataanut nassiussanik assartuussinermut pingaaruteqarluni.

2010-mi illoqarfiit 16-it umiarsualiveqarput, aammalu nunaqarfiit 60-it missaaniittut talittarfeqarput aalisariutinullu ikaartarfeqarlutik. Imapik ikaarlugu umiarsuarnut talittarfiit, aalisariutinut talittarfiit, nunaqarfinni ikaartarfiit, puttasut, pituttortarfiit, pituttortarfiit puttasut il.il. katillugit 185-it missaaniittut pigineqarput. Umiarsualiviit talittarfiillu tamarmik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarput ingerlanneqarlutillu, taakkunannga ikittuinnaat, soorlu Kalaallit Nunaata qeqqani Nuaqunngunami olivinisiorfimmi aamma Kalaallit Nunaata kujataani Nanortalip avannamut kangiani 40 km-inik ungasissusilimmi kuultisiorfimmi Nalunami "sulianut umiarsualiviit" namminersortunit pigineqartut kisimik pinnatik.

Nunap iluani illoqarfiit tamarmik, Qaanaaq aamma Ittoqqortoormiit kisimik pinnatik, umiarsualivivimmik peqarput.

Nunat tamalaat akornanni umiarsuarmik nassiussanik assartuineq aamma nunap iluani umiarsuarmik assartuineq kalaallit inatsisaatigut maleruagassiorneqarput. Angallassineq pingasunut immikkoortuligaavoq, aammalu Royal Arctic Line A/S-imit (RAL) Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartumit, imaatigut angallassinerimik kisermaassinissamut akuerineqarnissamik isumaqatigiissuteqartumit ingerlanneqarluni.

Umiarsualiviit RAL-ip umiarsuaanit taliffigineqartarnermik saniatigut aamma aalisariutinit/kilisaatinit, umiarsuarnit sinersorlutik takornariartitsartunit aamma Arctic Umiar Line-p (AUL) umiarsuaanit taliffigineqartarput.

Inassuteqaatit allat

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassanut aalajangersimasunut tunngatillugu misissuinermi saniatigut aamma angallannermi attaveqaatinut atatillugu ajornartorsiutit akimuisut arlallit sularisimavai, inassuteqaatinillu arlalinnik saqqummiussilluni.

Mittarfeqarfiit – mittarfiit ingerlanneqarnerinik pitsaangorsaanissaq

Timmisartumik assartuussinerit nunami innuttaasunut aningaasaqarnermullu pingaaruteqarmata, mittarfiit sapinngisamik pitsaanerpaamik ingerlanneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaattumik Isumalioqatigiissitap Mittarfeqarfiit sulinerat misissuiffigaa, tassani mittarfiit timmisartoqarfillu allat pitsaanerpaamik ingerlanneqarnissaat siunnerfigalugu.

Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq Mittarfeqarfiit aningaasartuutaat qaffasip-pallaartut, tamatumunngali peqatigitillugu nassuerutigaa tamanna angalasartut ikingaatsiarnerannik pissuteqartoq, taamaattumillu ingerlatsineq pitsaangitsumik sunniuteqarfigineqarluni. Tamanna pissutigalugu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, ingerlatsinermi allanik suleqateqalernissaq isumaqarluassasoq. Minnerunngitsumik immikkut ittumik suliassat, soorlu: ilaasunik, nassatanik nassiussanillu passussinerit, aputaajaanerit il.il. allanik suleqateqarluni iluaqutaasumik sularineqarsinnaasut. Suliassat annertuumik immikkut ilisimasaqarnissamik pisariaqartitsiviusut (soorlu AFIS-operatør, Qatserisartuni Annaassiniartarnernilu suliniuteqarnermut aqutsisut) Mittarfeqarfinnit isumagineqaannartariaqarput.

Mittarfeqarfiit RAL suleqatigalugu ingerlatsinermi suliassat nalinginnaasut ataatsimut ingerlanneqarnissaannik suliniummik misiligutaasumik aallartitseerput. Suliffeqarfiit marluk taakku 1. jan. 2011 aallarnerfigalugu Paamiuni terminalimi sulisunik ataatsimut umiarsualivimmi mittarfimmilu atuillutik misilippaat.

Ataatsimut ingerlatsinissamut periarfissat tulleriaarlugit misissuiffigineqassasut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq. Assersuutigalugu suliassaqarfinni suni kommunimi qatserisartoqarfiit, aqqusinilerisut il.il. suleqatigalugit isumagineqarsinnaanersut misissuiffigineqartariaqarpoq, suliassaqarfinni taakkunani ataatsimut ingerlatsinissaq naleqqussinnaammat.

Aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarpoq, timmisartoqarfinni ingerlatsinermi aningaasartuutit appartinneqarnissaat siunertaralugu suleqatigiissitamik ataatsimoortumik, Mittarfeqarfinnit, Namminersorlutik Oqartussanit kommuninillu peqataaffigineqartumik pilersitsisoqassasoq. Tamatuma saniatigut Mittarfeqarfinni aningaasaliinissamut aamma/imaluunniit pilersitsinissamut kinguaattoorutit qanoq iliorluni isumagineqarsinnaanersut, aammalu kinguaattoorutit nutaat pilersinneqannginnissaat pinngitsoorneqarsinnaanersaq paasineqartariaqarpoq.

Aaqqissuussaaneq suliassanillu agguaaneq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap umiarsualivinnut, mittarfinnut kiffartuunneqarnissamillu isumaqatigiissutinut atatillugu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni suliassanik agguaanerit misissuiffigai.

Umiarsualiviit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, suliassanik kommuninut suliakkiinissap isumaliutigineqarnissaa tulluassasoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassaq, suliassamut tassunga sinaakkusiusat iluanni naammassisinnaasimanngilaa, kisiannili Isumalioqatigiissitamit tikkuarneqarpoq, tamatuma annertunerusumik misissuiffigineqarnissaa pisariqartoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aalajangersimalluinnartumik inassutigaa, suleqatigiissitamik suleqataasunit ilaasortaaffigineqartumik, suliassaqarfimmik immikkut misissuisussamik aammalu aalajangersimasunik inassuteqaateqartussamik pilersitsisoqassasoq.

Umiarsualivinni suliassat kommuninut suliakkiissutigineqassappata, kommuninut aalajangernerisa nuna tamakkerlugu isigalugu ilaatinneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaa pingaaruteqarpoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq erseqqissaavoq, mittarfimmut silaannakkullu angallassinermut atatillugu isumannaallisaanissaq pingaaruteqartoq. Mittarfit qanorluunniit aaqqissuunneqaraluarpata isumannaallisaanermut piumasaqaatit akilerneqassapput. Tamatuma peqatigisaanik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, timmisartuni

isumannaallisaanikkut suliassanik Mittarfeqarfiit Angallannermut Aqutsisoqarfik suleqatigalugu isumaginninnerat ingerlaannartariaqartoq.

Kisiannili Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, ingerlatsinermi suliassat nal-inginnaasut pisariitsullu arlallit allanik suleqateqarluni pitsaanagerusumik ingerlanneqarsinnaassasut. Aaqqissuusseqqinnermut Isumalioqatigiissitaq¹ Mittarfeqarfiit ingerlanneqarnerisa aammalu mittarfeqarfiit ingerlaavartumik aserfallatsaaliorneqarnerisa kommuninut nuunneqarnissaanik inassuteqarnera Isumalioqatigiissitaq tikkuarpaa. Umiarsualiviit aputaaajanikkut ikuallattoornissamullu upalungaarsimanikkut ataatsimut ingerlanneqarneranni pisariillisaanikkut iluanaaruteqartoqarsinnaasoq tamatumani tunngavilersuutigineqarpoq. Angallannermut Aqutsisoqarfik oqartussaasutut suleqatigalugu mittarfinnik nakkutilliineq Mittarfeqarfiit suliassatut pingaarnertut ingerlatiinnassavaat.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliinera malillugu ataatsimut isiginninnissaq silaannakkut angallassinermut pingaaruteqartussaavoq, taamaattumillu kommuninut suliakkiinissamut, namminersortunngorsaanisamat assigisaannullu aalajangernissat eqqarsaatigilluugaasariaqarput.

Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Namminersorlutik Oqartussat ullumikkut inunnik angallassinermut taamatullu nassiussanik angallassinermut kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit isumaqatiginniniutigisarpaat. Siunissami kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutaasartussat isumaqatiginninniutigineqartarnerinut akisussaaffiup kommuninut tunniunneqarnissaa, Aaqqissuusseqqinnermut Isumalioqatigiissitaq siusinnerusukkut inassuteqaatigisimavaa.

¹ *Aaqqissuusseqqinnermut Ataatsimütitaliap isumaliutissiissutaani. Pisortani suliasaqarfinni aaqqissuusseqqinnerq pillugu isumaliutissiissut 2005-imeersoq*

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaqatiginninniartarnerit kommuninut suliaakkiissutigineqarsinnaanerinit periarfissat misissuiffigai, kisiannili sulinissamut imminut sinaakkusiunneqartut iluanni isumaqatiginninniartarnerup suliaakkiissutigineqarnerani pitsaaqutissat ajoqutissallu naam-maginatumik misissuiffigisinnaasimanagit. Taamaattumik Isumalioqatigiissitaq inassuteqarpoq, suleqatigiissitamik suliaakkiinerup iluaqutissartaannik ajoqutissartaannillu misissuisussamik pilersitsisoqassasoq. Isumalioqatigiissitamit erseqqissaatigineqarpoq, suleqatigiissitaq taanna aamma umiarsualivinnut mittarfinnullu atatillugu suliassat kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni agguarneqarnissaannik misissuisappat pissusissamisu-ussasoq.

Unammilleqatigiinnermi ajornartorsiutit

Assartuussinermi kisermaassinerit taamaattussaannaat amerlasuut atuunnerat ilisarnaatigineqarpoq, tamatumalu nassatarisaanik neqerooruteqartoq ataasi-innaappat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu tamanna imminut akilersinnaavoq. Tamanna nunarujussuarmi Kalaallit Nunaattut ittumi, ikittuinnarnik siammasissumi najugaqartunik innuttaqartumi annertuumik atuuppoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap assartuussinerup iluani unammilleqatigiinnermi ajornartorsiutit misissorsimavai, taakkununga Royal Arctic Line-mut akuersissut ilaatissimallugu.

Unammilleqatigiinnermi suliffeqarfiit suliassanik pitsaasumik isumaginninnis-sartik kajungerisarpaat. Kisermaassinerni tamanna tamatigut atornerqarneq ajorpoq, aammalu kisermaassisup namminersortup allat pilliutigalugit aningaasaqarnikkut iluanaaruteqarnissamut kisermaassinini atornerlussinnaavaa. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aaqqissuussaaneq pillugu eqqarsaatersuuteqarnermini tamakku ilaatippai.

Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, Sullualuup aqputigineqarsinnaalernissaa piviusunnngortinnagu sullissisut arlallit Imarpik ikaarlugu usinik assartuussinermik isumagisaqalernissaat inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaassanngitsoq takorluussallugu piviusorpalaassasoq. Tamatuma peqatigisaanik Isumalioqatigiissitap erseqqissaatigaa, pilersuinerup isumannaassusaa eqqarsaatigalugu umiarsuarnik usinik assartuussineq nunamut pingaaruteqartoq. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat RAL-imut akuersissuteqarnermut isumaqatigiissutaata annertuumik allannguuteqartinneqarnissaa tunngavis-saqanngitsoq.

Kisiannili Isumalioqatigiissitamit oqaatigineqarpoq, tamanna Royal Arctic Line-p ullumikkut usinik angallassinermi kisermaassineranut akuersissutip iluarsisariaqarneranik erseqqissarneqartariaqarneranillu mattussinngitsoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap erseqqissaatigaa, illoqarfinnut qanittumi aatsitassarsiorfinnik ammaanermi inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut naleqqunnerpaanik tunngaveqarluni immikkut akuersissuteqarnissaq pisariaqartinneqalersinnaasoq.

Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu Narsarsuarmi Kangerlussuarmilu mittarfiit maannakkut atorineqartut Qaqortumi Nuummilu mittarfinnik taarserneqartuuppata, sullissisut akornanni unammilleqatigiinnerup anner-tunerusup anguneqarnissaanut silaannakkut angallassineq atorineqarsinnaasoq aammalu tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutaasinnaasoq. Tamatuma saniatigut Isumalioqatigiissitap misissuinermini paasivaa, Kanger-lussuaq nunami mittarfittut qitiusutut taamaatinneqarluni Nuummut nuun-neqartuuppat, Air Greenlandip saniatigut sullissisut allat aallartinnissaminnut periarfissaat pitsaanerulissasut. Kiisalu Isumalioqatigiissitap misissuinermini paasivaa, nunami akunniffissamik qitiusumik ataasiinnarmik peqarnissaa pingaaruteqartorujussusoq. Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu nu-nami mittarfiup qitiusup Nuummut nuunneqarneratigut iluaqutissat pigiin-arneqarneqarsinnaapput, naak sullissisut arlallit mittarfimmu tassunga sullissigaluartut.

Aningaasalersuinikkut piginnittoqarnikkullu unammilligassat

Assartuussinermut attaveqaatit sanaartorneqarnerinut aningaasaliissutis-sanik aningaasalersuineq nalinginnaasumik pisortanit isumagineqartarpoq. Ukiuni kingullerni nunani amerlasuuni namminersortut aningaasaliisarnerat aningaasalersuisarnerallu qinigassatut allatut annertuumik aallunneqarsima-voq eqqaaneqatarsimallunilu. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, suliassanut aningaasalersuisarnermi namminersortut aningaa-salersuisarnerat assartuussinermut aningaasaliissutinut aalajangersimasunut arlalinut atussallugu soqutiginaateqarsinnaasoq. Siullermilli suliassamik aalajangersimasumik piareertoqartillugu niuerfimmi ujarlertarnissaq pissusis-samisuusaaq. Aalajangersimasunik suliassaqalernerme suliassamut namminer-

sortut aningaasalersuinissaat qanoq ilusilerneqassanersoq sulissutigineqarpat naleqqunnerpaassaaq, taamatullu pisoqartillugu BOT (Build, Operate and Transfer) aamma OPP (pisortat namminersortullu suleqatigiiffii) ilaatinneqartassapput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat akiitsornissamut piginnaaneqarluartut. Taamaattumik naliliivoq, soorlu illuatungaani naalagaaffiup pappiaraataasa nalillit, illuatungaani aningaasanik taarsigassarsititsisarfiit pappiaraataasa nalillit aammalu suliffeqarfiit pappiaraataasa nalillit erniaasa akunnerminni assigiinngissuteqarnerat naapertorlugu pisortat namminersortunit erniakinnerusunik taarsigassarsititsisinnaasut. Tamatuma saniatigut anaasaqaataasinnaasut aamma naliliinermut ilanngunneqassapput. Suliassat aningaasaliiffiusussat pillugit paasissutissat/ilisimasat naligiinngitsumik aguarneqarsimasinnaapput, tassalu assersuutigalugu pisortat uuliasiornermut, aatsitassarsiornermut aluminiuliornermullu, ulorianartorsiorfusinnaasullu taakkununga atasut pillugit ilisimasaat nunat tamat akornanni ingerlatseqatigiiffiit suliassaqarfinnut immikkut ilisimasaqarnertik tunngavigalugu ilisimasaannit annikinnerusinnaapput.

Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, suliassat Isumalioqatigiissitap sammisimasai immikkorluinnaq ittuummata, akiitsoqarnissamut piginnaaneqannginnermi imaluunniit pissutsit immikkut itsillugit aatsaat namminersortut aningaasaliisinaanissaat eqqarsaatigineqarsinnaasoq.

[Timmisartuni teknologiip ineriartornera](#)

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq inerniliivoq, timmisartuni teknologiimik ineriartortitsinerup Kalaallit Nunaanni angallavinni mittarfinnulu angallanneq sunniuteqarfigisinnaagai. Ataatsimut isigalugu ineriartornerup nassatarisaanik timmisartut annerusumik pisinnaasallit (amerlanerusunik issiavillit) pisariaqartinneqarnerat annertusiartorpoq.

Timmisartut ineriartornerannik, aammalu sullissinernut pilersaarutit nutaat eqqarsaatigalugit timmisartut pioreersut ingerlanerannik missiliuinerit tunngavigalugit, Isumalioqatigiissitaq nalilliivoq, timmisartut pioreersut siunisami ukiuni arlalinni atorneqarsinnaassasut.

Dash 7-it atorunnaarsinneqassapput

Timmisartut Dash 7-it, ullumikkut mittarfinnut arlalinnut sullissinermut atorneqartut pilertungaatsiartumik atorunnaarneqartussaapput, tunisassiortoq timmisartunik taamaattunik tunisassiorunnaarsimammat sullissisarunnaarsimallunilu. Air Greenland Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut ilisimatitsivoq, Dash 7-it atorunnaarnissaannut Dash 8-nillu taarsersorneqarnissaannut pilersaaruteqarlutik.

Tamanna nunap iluani piffissap ingerlanerani mittarfinnut, mittarfittut naatsut sananeqarsimasunut pingaaruteqartussaavoq, ilaatigut Dash 8-t annertuumik killilersorneqaratik sulisinnaassappata mittarfiit tannerusut pisariaqartinneqarmata.

Ullumikkut mittarfiit 799 m-inik takissusillit ukunaniipput: Sisimiut, Aasiaat, Upernavik, Maniitsoq aamma Paamiut. Taakku saniatigut Nuummi Ilulisani mittarfiit 950 m-imik aamma 845 m-imik takissuseqarput, kiisalu Qaanaami Qaarsunilu mittarfiit ujaraaqqanik qallikkat 900 m-inik takissuseqarlutik. Ullumikkut mittarfiit pingaartumik timmisartut Dash 7-it atorlugit

sullinneqarput (Nuuk minillugu). Taartissat Dash 8-t mittarfinnik tannerusunik pisariaqartitsipput, taamaattumillu mittarfiit matuma siuliani taaneqartut tallineqarnissaannik, taamaalillunilu timmisartut Dash 8-100/200-t assigisaalluunniit taakkuninnga atuisinnaalernissaannik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq inassuteqarpoq. Alliliinerit Dash 7-it atorunnaarsinneqartarnerat malillugu pisariaqassaaq, aammalu alliliinerit tulleriaarneqarnerini sapinngisamik mittarfiit ilaasut amerlassusiinut uuttorlugu angissusaat malilugit ingerlanneqartariaqarlutik.

Imaassinnaavoq alliliinerni sanaartugassat allat tulleriaarneqarnerat tunuartinneqarsinnaasoq.

Mittarfiit 1050 m-inut imaluunniit 1199 m-inut tallineqarnissaat isumaliutigineqartariaqartoq Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq. 1050-inut talliliinissaq Dash 8-t sila qanorluunniit ikkaluarpat nunap immikkoortuini timmisartuussinermi pitsaasumik sulisinnaanissaannut naammassaaq, kiisalu mittarfik 1199 meterinik takissusilik timmisartunut sukkasuulianut minnernut ajornartoonissamut killissamiilluni. Tamatuma saniatigut timmisartut sarpillit annerit mittarfinnik 1199 m-inik atuisinnaassapput. Isumalioqatigiissitap isumaliutisiissummini ataatsimut isigalugu inassutigaa, tulleriaarinissaq talliliinerillu takissusissaat pillugit timmisartuussisartut oqaloqatigineqassat.

S61-it atorunnaarsinneqassapput

Qulimiguullit S61-it, ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani inunnik assartuussinnermut atorneqartut nunarsuarmi sumiiffinni arlalinni, ilaatigullu Danmarkimi pisut malillugit pilertungaatsiartumik atorunnaarsinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Air Greenland ilisimatitsivoq, S61-it kingusinnerpaamik 2012-imi atorneqarunnaarnissaat siunnerfigineqartoq.

S61-imut taartissatut qulimiguulik Bell, maannakkut Air Greenlandip pigisaa, affaasa missaannik ikinnerusunik issiavissalik ilimanarnerpaavoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, inummut ataatsimut kilometerimut aningaasartuutit qulimiguulinni Bell-ini S61-inut sanilliullugu qaffasinnerulaartoq. Kisiannili qulimiguullit minnerit pisinnaasaat piumasaqarnermut naleqqussaruminarnerujussuupput. Taamaattumik ataatsimut isigalugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, taarsiinissaq qulimiguullit atorlugit angallassinermut aningaasartuutinut tamarmiusunut allannguangaatsiartussaannngitsaq.

Kiffartuussinerit sullissinerillu allat

Assartuussinnermi kiffartuussinerit sullissinerillu arlallit, ulluinnarni ilaasunik nassiussanillu assartuussinnermut toqqaannartumik atassuteqarneq ajorput, kisiannili inuiaqatigiinni atuuffinnut pingaaruteqarlutik. Tassani pineqartut tassaapput SAR-imut upalungaarsimaneq ² aammalu kiffartuussinerit allat, soorlu peqqinnissaqarfimmur, teknikkimut atortunik misissuinnermut il.il. tunngassuteqartut. Tamatuma saniatigut sullissinerit Sikunik Alapernaarsuiffimmit isumagineqartut suliarineqartarput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, ilaasunik angallassinermut allannguutit, isumaliutissiisummi naliliiffigineqartut taamaallaat sullissinernut killilimmik sunniuteqartussaasut. Taamaattorli suliaasat ataasiakkaat SAR-imut upalungaarsimanagermut sunniuteqartumik distriktinut qulimiguulinnik inissiinissamut pisariaqartitsinermik allannguisussaapput. Assersuutigalugu mittarfiup Nerlerit Inaanniit Ittoqqortoormiunut nuunneqarnerani sumiiffimmi qulimiguulimmik pisariaqartitsineq atorunnaartussaavoq. Qulimiguulimmik distriktimi sueruppat, aamma ujarlerluni sulianut qulimiguulimmik ikiortissamik aggersaasinnaaneq ajornarsissaaq.

Mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarpat, Sikunik Alapernaarsuiffiup Qaqortumi mittarfimmur nutaamut nuunneqarnissaa pissusissamissusoq Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq.

Akinut Akiliisarnermullu Malittarisassat 2010-mi maajimeersut

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq pilersinneqarnermi kingorna Naalakkersuisunit qinnuigineqarpoq, Akinut Akiliisarnermullu Malittarisassani 2010-mi maajimeersuni akinik qaffaanerup sunniutissaanik nalileeqqullugu.

² SAR Search And Rescue-p naalisaatigaa.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, minnerunngitsumik takornariaqarnermik inuussutissarsiuteqarneq ataatsimut eqqarsaatigalugu mittarfiit sapinngisamik pitsaanerpaamik ingerlanneqarnissaat pingaaruteqar-toq. Taamaattumik Isumalioqatigiissitap tunngaviusumik ingerlatsinermut piu-masaqaatinut aammalu Mittarfiit pitsanngorsarneqarnissaannut periarfissanut atatillugu innersuussutigineqartut inassutigai.

Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, Mittarfeqarfinni akit qaffasinnerulernerisa kingunerisaanik bilitsit akiinut qaffaatissatut naatsorsuutigineqartut imminer-minni takornarianik ikilisisissasut. Akinut qaffaatissat saniatigut ukiumut 15 mio. koruuninik pissarsiffigineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, takornarianut bilitsinut qaffaatissaq agguqaq-tigiissillugu 1½ %-imik annertussuseqassasoq, tamatumalu kingunerisaanik ukiumut avataaniit takornariartartut 500-erpianik ikinnerulissapput. Tama-tuma saniatigut aamma nunap iluani takornariartartut ikilissapput. Naliliineq malillugu tamanna inuiaqatigiit kalaallit isertitaasa ukiumut katillugit 1,8 mio. koruunit missaannik ikilinerinik kinguneqassaaq. Kisitsisinulli avataaniit takornariartartut ikilineranni timmisartuutiqatigiiffiit isertitaasa appaatissaat ilaatinneqanngillat.

Quppersakkap tunua

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inerniliineri inassuteqaataalu Assartuussineq nunatta aningaasaqarnerani annertuumik ilaavoq, taamaatumillu isumalluutit sapinngisamik pitsaanerpaamik atorneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaata siunissamut ungasissumut aningaasaqarnikkut namminiilernissamut anguniakkani angussappagit, suliffeqarneq aamma tunisassiorneq/isertitaqarsinnaaneq annertusiniarlugit sinaakkutissanik pitsaanerusunik pilersitsisoqartariaqarpoq.

Assartuussinermut aningaasaliissuteqartarneq eqqarsaatigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, aningaasaliissutit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni akilersinnaanissaat tunngavissatut pingaaruteqartoq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik naliliinerit tunngavigalugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaliutissiisummini inassuteqaatinik aalajangersimasunik arlalinnik saqqummiussaqaarpoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliniutit, siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu assartuussinerup pitsaanerulernissaanut iluaqutaasinnaasut, taamaallillunilu aningaasaqarnikkut pimoorusiffiusumik anguniagaqarnermut iluaqutaasinnaasut arlallit tikkuarpai.

Inassuteqaatit pingaarutillit ilaat Nuummi umiarsualivimmik nutaamik sananissamut, Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuuneqarnissaanut, Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiup qitiusup Kangerlussuarmit Nuummumut nuuneqarnissaanut, sineriak sinerlugu imaatigut angallasserup matuneqarnissaanut, Sisimiuni umiarsualiviup allineqarnerani iluanaarutissat naliliiffiginarlugit suleqatigiissitaliornissamut, Ilulissani mittarfiup tallineqarnissaanut aamma timmisartuni teknologiimik ineriartortitsineq pissutigalugu mittarfiit pioreersut tallineqarnissaanut tunngasuupput.

